

Jeremia 41

1 Het gebeurde echter in de zevende maand dat Ismaël, de zoon van Nethanja, de zoon van Elisama, iemand van koninklijken bloede, en de bevelhebbers van de koning en tien mannen met hem, naar Gedalia, de zoon van Ahikam, in Mizpa kwamen. Samen gebruikten zij daar de maaltijd in Mizpa.

2 Toen stond Ismaël, de zoon van Nethanja, op, met de tien mannen die bij hem waren, en zij sloegen Gedalia, de zoon van Ahikam, de zoon van Safan, dood met het zwaard. Zo bracht hij hem ter dood die de koning van Babel over het land had aangesteld.

3 Ismaël versloeg alle Judeeërs die bij hem, namelijk bij Gedalia, in Mizpa waren, en de Chaldeeën, de strijdbare mannen, die zich daar bevonden.

4 Het gebeurde op de tweede dag, nadat hij Gedalia ter dood gebracht had – en niemand wist het nog –

5 dat er mannen uit Sichem, uit Silo en uit Samaria aankwamen, tachtig man, met afgeschoren baard, gescheurde kleren, die hun lichaam gekerfd hadden, met in hun hand een graanoffer en wierook om in het huis van de HEERE te brengen.

6 Ismaël, de zoon van Nethanja, ging Mizpa uit, hun tegemoet, en ging al huilend zijn weg. Het gebeurde, zodra hij hen tegenkwam, dat hij tegen hen zei: Kom naar Gedalia, de zoon van Ahikam.

7 Het gebeurde echter zodra zij in het midden van de stad gekomen waren, dat Ismaël, de zoon van Nethanja, hen aflachtte. Hij en de mannen die bij hem waren, wierpen hen midden in de put.

8 Er bevonden zich echter onder hen tien mannen die tegen Ismaël zeiden: Breng ons niet ter dood, want wij hebben verborgen voorraden in het veld: tarwe, gerst, olie en honing. Toen zag hij ervan af en bracht hen niet ter dood te midden van hun broeders.

9 De put nu, waarin Ismaël alle dode lichamen geworpen had van de mannen die hij aan de zijde van Gedalia doodgeslagen had, is dezelfde put die koning Asa had gemaakt vanwege Baësa, de koning van Israël. Ismaël, de zoon van Nethanja, vulde deze met de gesneuvelden.

10 Ismaël voerde heel het overblijfsel van het volk dat in Mizpa was, als gevangene weg, te weten de dochters van de koning en heel het volk dat in Mizpa was overgebleven, waarover Nebuzaradan, de bevelhebber van de lijfwacht, Gedalia, de zoon van Ahikam, had aangesteld. Ismaël, de zoon van Nethanja, voerde hen als gevangenen weg en ging op weg om naar de Ammonieten over te steken.

11 Toen Johanan, de zoon van Kareah, en alle bevelhebbers van de legers die bij hem waren, van al het kwaad hoorden dat Ismaël, de zoon van Nethanja, had gedaan,

12 namen zij alle manschappen mee en gingen op weg om te strijden tegen Ismaël, de zoon van Nethanja. Zij troffen hem bij het grote water dat bij Gibeon is.

13 Het gebeurde nu, zodra heel het volk dat bij Ismaël was, Johanan, de zoon van Kareah en alle bevelhebbers van de legers die bij hem waren, zag, dat zij verblijd waren.

14 Heel het volk dat Ismaël als gevangene uit Mizpa had weggevoerd, keerde zich om, ging terug en liep over naar Johanan, de zoon van Kareah.

15 Ismaël echter, de zoon van Nethanja, ontkwam met acht man aan Johanan, en hij ging naar de Ammonieten.

16 Toen nam Johanan, de zoon van Kareah, met alle bevelhebbers van de legers die bij hem waren, heel het overblijfsel van het volk mee dat hij van Ismaël, de zoon van Nethanja, uit Mizpa had teruggebracht, nadat deze Gedalia, de zoon van Ahikam, had doodgeslagen – mannen, strijdbare mannen, vrouwen, kleine kinderen en hovelingen, die hij uit Gibeon had teruggebracht.

17 Zij gingen op weg en verbleven in Geruth Chimham, dat bij Bethlehem ligt, om verder te trekken om in Egypte te komen,

18 weg van de Chaldeeën, want zij waren voor hen bevreesd, omdat Ismaël, de zoon van Nethanja, Gedalia, de zoon van Ahikam, had doodgeslagen, die de koning van Babel over het land had aangesteld.

Mizpa, het nieuwe centrale gezag in handen van Gedalia.

In de vierde maand van 586 v Chr. was Jeruzalem gevallen. Jeremia 39:2 In de vijfde maand had Nebuzaradan Jeremia van zijn boeien ontdaan. Jeremia 40:4 *Nu dan, zie, ik heb u vandaag losgemaakt van de ketenen die om uw handen waren. Als het goed is in uw ogen om met mij naar Babel te komen, kom mee, en ik zal mijn oog op u gericht houden. Maar is het kwalijk in uw ogen om met mij mee naar Babel te komen, laat het. Zie, heel het land ligt vóór u: Ga daarheen, waar het in uw ogen goed en juist is te gaan.* Jeremia was vrij om te gaan en te staan waar hij wilde. Hij koos ervoor om naar Gedalia te gaan die zich in Mizpa had gevestigd. Deze Gedalia behoorde tot de schrijversfamilie Safan die Jeremia altijd goed gezind was geweest. Zijn vader Ahikam had Jeremia nog behoed voor een lynchpartij op het tempelplein. Jeremia 26:24 *Maar de hand van Ahikam, de zoon van Safan, was met Jeremia, zodat men hem niet overgaf in de hand van het volk om hem ter dood te brengen.* Deze Gedalia was door koning Nebukadrezar aangesteld als gouverneur van wat er van Juda en Jeruzalem over was.

Gedalia, de gouverneur van Juda

Twee maand later komt Ismaël met tien man bij Gedalia. Zijn bedoelingen zijn niet goed. Jeremia 41:1 *Het gebeurde echter in de zevende maand dat Ismaël, de zoon van Nethanja, de zoon van Elisama, iemand van koninklijke bloede, en de bevelhebbers van de koning en tien mannen met hem, naar Gedalia, de zoon van Ahikam, in Mizpa kwamen. Samen gebruikten zij daar de maaltijd in Mizpa.* Hij maakt wreed een eind aan wat nog maar net begonnen was. Het is werkelijk doodzonde. Wat is het: domheid? Slechtheid? Beiden vermoedelijk. Men vermoedt dat deze Ismaël het niet goed kon hebben dat niet hij maar Gedalia de gouverneur van het land geworden is. Ismaël was per slot van rekening van koninklijke bloede. Dat wordt – vermoedelijk niet toevallig – met zoveel woorden gezegd in ons hoofdstuk. We komen deze Ismaël voor het eerst tegen in Jeremia 40 als leider van een groep officieren en manschappen die de slag om Jeruzalem hebben overleefd. Ze waren gevlucht en kwamen – na het vertrek van het leger van de Chaldeeën – uit hun schuilplaatsen. Van Ismaël weten we dat hij zijn toevlucht had gezocht bij de koning van Ammon. Maar daar bleef hij niet. Ze hadden begrepen dat Gedalia tot gouverneur over Juda was aangesteld namens Babyonië en ze meldden zich in Mizpa. Jeremia 40:8-10 *Kwamen zij naar Gedalia in Mizpa toe, namelijk Ismaël, de zoon van Nethanja, Johanan en Jonathan, de zonen van Kareah, Seraja, de zoon van Tanhumeth, en de zonen van Efai uit Netofa, en Jezanja, de zoon van iemand uit Maächa, zij en hun mannen. Gedalia, de zoon van Ahikam, de zoon van Safan, zwoer hun en hun mannen: Wees niet bevreesd voor het dienen van de Chaldeeën. Blijf in het land, dien de koning van Babel, dan zal het u goed gaan. En ik, zie, ik blijf in Mizpa om in dienst van de Chaldeeën te staan die naar ons toe komen. Maar wat u betreft, verzamel wijn, zomervruchten en olie, doe ze in uw vaten, en verblijf in uw steden die u ingenomen hebt.* Het is niet helemaal duidelijk of dit de bedoeling was, maar Gedalia bleek in ieder geval geen interesse te

hebben in beveiliging of iets van dien aard. Hij stimuleerde de manschappen om mee te doen met het binnenhalen van de oogst. Want – dat voel je ook in dit hoofdstuk – de honger lag op de loer en de winter stond voor de deur.

De inwoners van Mizpa

Het waren militairen, om die reden benadrukte Gedalia vermoedelijk dat ze niet bang hoefden te zijn voor repercussies van de kant van de Chaldeeën. Als ze zelf geen aanleiding gaven zouden ze als gewone burgers worden behandeld. Hun militaire missie zat er op, dat wel. We horen de namen van de officier en de manschappen die – jammer genoeg te laat – opduiken in ons hoofdstuk, maar duidelijk is dat Ismaël bij het eerste bezoek de leider van de groep is. Later komt de groep opnieuw langs bij Gedalia – zonder Ismaël – en zagen we Jochanan als leider van de groep militairen. Bij die gelegenheid waarschuwen ze Gedalja voor een complot. *Jeremia 40:13,14 Maar Jochanan, de zoon van Kareah, en al de bevelhebbers van de legers die in het veld waren, kwamen naar Gedalia in Mizpa. Zij zeiden tegen hem: Weet u wel dat Baälis, de koning van de Ammonieten, Ismaël, de zoon van Nethanja, gestuurd heeft om u om het leven te brengen? Gedalia, de zoon van Ahikam, geloofde hen echter niet.* Ismaël zou het – opgestookt door de koning van Ammon – op het leven van Gedalia voorzien hebben. Omdat Ismaël – na de moord op Gedalia – inderdaad naar Ammon uitwijkt, lijkt het er op dat het verhaal van Jochanan klopt. Als het verhaal klopt dan is het vermoedelijk niet de bedoeling van Ismaël geweest de macht van Gedalia over te nemen. De leidinggevende aspiraties van Ismaël als prins komen nergens aan bod. Het lijkt eerder uit frustratie te zijn dat hij zich laat gebruiken door de koning van Ammon. En wat die hier precies mee voorheeft? Hij lijkt nog even in het potje te willen roeren om alles in het Joodse land nog erger in de soep te laten lopen. Mooi is het niet voor de mensen die achter bleven in Israël. De armen, die uit hele gezinnen bestonden, mannen, vrouwen en kinderen. Prinsesjes van het hof in Jeruzalem waren met hun eunuchen en een paar uit de kluiten gewassen kerels ter bescherming door Nebukadrezar ook achter gelaten bij Gedalia. En dan al die lui die voor de oorlog waren gevlucht naar Moab en Ammon en Edom. Ze waren teruggekomen toen de kust weer veilig leek. En last but not least Jeremia en Baruch die er ook tussen moeten zitten in Mizpa. *Jeremia 42:1 Maar inderdaad, mooi is het niet. Integendeel. Het is een regelrechte ramp. Zelfs in ons hoofdstuk klinkt de opgewonden reactie van de mensen die zich wezenloos geschrokken zijn. Jeremia 41:2,10 en 18 Zo bracht hij hem ter dood die de koning van Babel over het land had aangesteld.* Niet alleen de moord roept veel vraagtekens op maar ook het doelwit; de man die de drager was van de rust en de orde in het gebied van Juda en Jeruzalem. Nu Ismaël werkelijk de moord uitvoert op Gedalia komen de waarschuwingen van Jochanan in onze herinnering naar boven. *Jeremia 40:15 Daarop zei Jochanan, de zoon van Kareah, in Mizpa in het geheim tegen Gedalia: Laat mij toch eropuit gaan, en Ismaël, de zoon van Nethanja, doodslaan, en niemand zal het weten. Waarom zou hij u om het leven brengen, zodat heel Juda dat zich bij u gevoegd heeft, verspreid wordt en het overblijfsel van Juda omkomt? Was Gedalia dan zo naïef?*

Waarom zou hij u om het leven brengen, zodat heel Juda dat zich bij u gevoegd heeft, verspreid wordt en het overblijfsel omkomt?

Hij verwacht het misschien niet van iemand van koninklijke bloede. Zo zie je maar weer. Het getuigt al met al van weinig politiek realisme. Waarom wordt de naam van Jeremia in het vorige hoofdstuk niet genoemd? Omdat Gedalia afgaat op zijn eigen kompas en de HEERE niet raadpleegt. Zonde! In het volgende hoofdstuk zien we dat God te raadplegen is via Jeremia. Dat had Gedalia dus ook kunnen doen. Nogmaals zonde! Je vraagt je in dit leven wel eens af: 'Kan het nog erger?' Ja het kan nog erger. Dat is het slechte nieuws. Het kan altijd erger. Het goede nieuws is dat God er wel bij is ook als de zaak nog weer verslechterd is. Alleen moet je Hem wel raadplegen.

Ismaël doodt Gedalia, de gouverneur.

Gedalia heeft Ismaël uitgenodigd voor een broodmaaltijd. Jeremia 41:1 *Samen gebruikten zij daar de maaltijd in Mizpa.* Het was de lunch. De tafel was – zo te zien – niet erg uitbundig gedekt. Dat kon ook niet want de honger lag op de loer in het land. Niemand had het breed ook de gouverneur niet. De broodmaaltijd toont Gedalia's naïviteit en de slechtheid van Ismaël.

Samen gebruikten zij daar de maaltijd in Mizpa.

Het blijkt een beroerde combinatie die Gedalia met de dood moet bekopen. Tijdens de maaltijd staan Ismaël en de tien andere mannen die bij hem zijn, plotseling op. Ze grijpen hun zwaard en doden Gedalia en de andere aanwezigen. Ze schijnen het vooral voorzien te hebben op de Judeeërs en de Chaldeeën. Dat ze de Chaldeeën doden is wellicht te begrijpen aangezien dat de militairen waren, die namens koning Nebukadrezar de zaak in de gaten hielden. Dat tien man het winnen van de militairen die daar gestationeerd waren, is alleen te begrijpen vanuit het gezichtspunt van een verrassingsaanval. Niemand was er op bedacht. Ook doodden ze de Judeeërs, lezen we. Jeremia 41:3 *Ismaël versloeg alle Judeeërs die bij hem, namelijk bij Gedalia, in Mizpa waren, en de Chaldeeën, de strijdbare mannen, die zich daar bevonden.* Dat is opmerkelijk. Ismaël was zelf ook een Judeeër aangezien hij uit de familie van David kwam. Nam hij het zijn stamgenoten kwalijk dat ze Gedalia steunden? Daar lijkt het op. Ismaël is wel helemaal de weg kwijt. Hij lijkt totaal verbitterd te zijn. Er schijnt geen plan achter te zitten behalve de inzet om zoveel mogelijk schade te berokkenen. Nou dat is hem dan gelukt. Jaloezie en het gevoel van 'gekrenkte trots' kan een heleboel stuk maken, dat is duidelijk. Naïviteit is niet goed, althans niet erg verstandig. Maar geweld is uit den boze. De HEERE moet niets hebben van geweld. Sterker, de eerste wereld is vergaan met de zondvloed vanwege het geweld. Genesis 6:11 *Maar de aarde was verdorven voor Gods aangezicht en de aarde was vol met geweld.* De Heere Jezus keert zich in de Bergrede als eerste tegen het geweld en tegen de dingen die vaak uitlopen op geweld, zoals schelden. Mattheus 5:21,22 *U hebt gehoord dat tegen het voorgeslacht gezegd is: U zult niet doden; en: Wie doodt, zal door de rechtbank schuldig bevonden worden. Maar ik zeg u: Al wie ten onrechte boos is op zijn broeder, zal schuldig bevonden worden door de rechtbank. En al wie tegen zijn broeder zegt: Raka! zal schuldig bevonden worden door de Raad; maar al wie zegt: Dwaas! die zal schuldig bevonden worden tot het helse vuur.* In de brief aan de Romeinen roept Paulus de gemeenteleden op om zich niet te wreken, maar de wraak aan God

over te laten. Romeinen 12:19 *Wreek uzelf niet, geliefden, maar laat ruimte voor de toorn, want er staat geschreven: Mij komt de wraak toe, Ik zal het vergelden, zegt de Heere.* De apostel weet hoe gemakkelijk wij in het vaarwater van de duivel terechtkomen. Die heet niet voor niets 'de boze'. Als je ruzie hebt met elkaar, stelt de apostel voor, om het weer goed te maken voordat de zon ondergaat. In dat verband zegt Paulus: *en geef de duivel geen voet.* Telkens als de apostel aankomt met de nieuwe levensstijl is het afzien van boosheid wel een onderdeel daarvan. Zoals ook in de Efeziërs 4:30,31 *En bedroef de Heilige Geest van God niet, door Wie u verzegeld bent tot de dag van de verlossing. Laat alle bitterheid, woede, toorn, geschreeuw en laster van u weggenomen worden, met alle slechtheid, maar wees ten opzichte van elkaar vriendelijk en barmhartig, en vergeef elkaar, zoals ook God in Christus u vergeven heeft.* In die zin kunnen wij Gedalia bijna geen verwijten maken. Hij was op zijn hoogst te goed van vertrouwen. Het is wel heel naar dat dit zo voor hem is afgelopen.

Een combinatie van naïviteit en geweld.

Nu we het toch over geweld en naïviteit hebben. Wat te denken van de opvang van vluchtelingen uit Syrië? Aan de ene kant hebben we als land en volk gewoon de plicht om vluchtelingen op te vangen. Wel is het de vraag of de vluchtelingen die in Turkije e.d. zijn ondergebracht, niet beter af zijn in hun eigen omgeving. Mogelijk krijgen ze het op de lange duur materieel beter in Europa, maar is die hoop voldoende om met je gezin de veilige haven van een vluchtelingenkamp te verlaten en een ongewisse toekomst tegemoet te gaan? Mocht de Nederlander hierover nog verdeeld zijn, de kerken staan volgens een bekend ochtendblad 'in de rij' om de vluchtelingen warm welkom te heten. Wanneer je zoiets leest kan het toch bijna niet anders of er tekent zich een vraagteken op je voorhoofd. De vluchtelingen zijn overwegend mensen met een Islamitische achtergrond. We hebben in Nederland niet onverdeeld positieve ervaringen met mensen die de Islam aanhangen. Kerkmensen zouden daarbij kunnen en misschien wel moeten weten dat de Islam openlijk een antichristelijke godsdienst is. De Islam is in de zevende eeuw na Chr. ontstaan. De stichter is Mohammed. De Koran is het heilige boek van de Islam. De Islam is ontstaan na het Jodendom en het Christendom. De Koran bevat zelfs een behoorlijk aantal Bijbelverhalen, zoals die over Jozef maar ook anderen zoals Mozes en David en Jezus zijn uit de Bijbel overgenomen. Wanneer iemand de Bijbel uit de Koran zou verwijderen zou er maar een heel dunne Koran overblijven. Maar de Koran neemt de Bijbel niet onveranderd over. In de Islam wordt bewust afstand genomen van het Zoonschap van Jezus. 'Allah heeft geen zonen', is een uitspraak die de Koran meerdere malen maakt. Deze uitspraak van de Koran is ook te vinden op de Al Aqsa moskee die op de tempelberg in Jeruzalem is gebouwd.

De Al-Aqsamoskee

Volgens de Bijbel is iemand een antichrist als hij ontkent dat Jezus de Zoon van God is. 1 Johannes 2:22,23 Wie is de leugenaar anders dan hij die loochent dat Jezus de Christus is? Dat is de

antichrist, die de Vader en de Zoon loochent. Ieder die de Zoon loochent, heeft ook de Vader niet. Maar zegt men: 'De Koran kent Jezus wel'. Inderdaad komt Jezus onder de naam Isa voor in de Koran, maar dus ontdaan van het Zoonschap. De sympathie voor de Islam en zijn aanhangers onder christenen is niet goed te begrijpen. Is de christelijke kerk de aangewezen groep mensen om aan de vluchtelingen uit Syrië opvang te bieden? De kerk komt met verhalen over de zorgplicht voor de vreemdeling in de Bijbel. Natuurlijk is er de plicht om vluchtelingen op te vangen. Dat hebben we als land ook gedaan met Joden en Belgen en Hongaren en Chinezen en Molukkers. Ook hebben we mensen hierheen gehaald uit Marokko en Turkije als gastarbeider. Maar de integratie van de laatste twee groepen is en blijft lastig omdat de Islam de scheiding Staat/Kerk niet kent. Het blijft een beetje: wij en zij. Maar zegt men, 'We moeten toch goed zijn voor de vreemdeling?' Ja zeker, maar daar kan wel een kanttekening bij gemaakt worden. In de Bijbel is Israël Staat en Kerk tegelijk. De vreemdeling die opgenomen wordt in Israël is iemand van wie groot respect wordt gevraagd voor het geloof van Israël. Veel regels gelden voor de Israëliet en de vreemdeling. Leviticus 24:16 Wie de Naam van de HEERE lastert, moet zeker ter dood gebracht worden. Heel de gemeenschap moet hem zeker stenigen. Zowel de vreemdeling als de ingezetene moet zeker gedood worden als hij de Naam gelasterd heeft. De 'vreemdeling' in de Bijbel komt dicht in de buurt van wat wij in de kerk onder 'gastleden' verstaan. In Nederland wordt de Islamiet zeker geen gast-lid in de kerk. Integendeel, zelfs opgaan in de samenleving is feitelijk niet goed mogelijk voor zo iemand. Het is en blijft de vraag of – met name in de kerkelijk Nederland – de naïviteit niet ongekend groot is. Wie verder weet dat de Moslim voor zijn besef het zwaard van Allah draagt en Allah's oordeel uitvoert, kan aanvoelen dat de naïviteit van de ene het geweld van de ander zomaar kan ontmoeten. In de Koran komen Christenen en Joden er niet erg goed af. De Koran lijkt wat dubbel omdat wij -christenen – ook mensen met een heilig boek zijn, maar er zijn ook uitspraken waarin we onomwonden als vijanden worden gezien die gedood moeten worden. Nogmaals, het valt niet goed te begrijpen dat NB de kerken elkaar verdringen om mensen uit Islamitische landen op te vangen. En dat terwijl de politiek – voor zijn doen – nogal gereserveerd is.

De stoet pelgrims uit Samaria en Sichem en Silo.

Het is zo slecht wat er in Mizpa gebeurt en dat terwijl er aan de horizon mooie zaken dichterbij komen. Maar toen was het leed al geschied. Gedalia was al dood. Het was 'the day after'. Niemand wist het nog. Ook de stoet pelgrims die de stad naderde was volstrekt onbekend met de nieuwe feiten. Jeremia 41:4,5 *Het gebeurde op de tweede dag, nadat hij Gedalia ter dood gebracht had – en niemand wist het nog – dat er mannen uit Sichem, uit Silo en uit Samaria aankwamen.*

Deze mensen komen uit Sichem, Samaria en Silo.

Wat is het geval? Er nadert een groep van tachtig man uit 'het Noordrijk'. Je kunt het niet zeggen, omdat 'het Noordrijk' van de tien stammen van Israël feitelijk niet meer bestaat. Ruim honderd jaar daarvoor zijn de inwoners weggevoerd naar Assur. Maar ook in die tijd zal men mensen achter gelaten hebben. Wat wij weten is dat Assur vanuit de 'verdeel en heerspolitiek' de tien noordelijke stammen van Israël heeft weggevoerd, terwijl ze andere volken de plaats van Israël lieten innemen. Die volken vormden later de Samaritanen. Ze hadden – vermoedelijk uit respect voor het volk wiens plaats ze innamen – voor hun gevoel de kern van het Joodse geloof overgenomen. De Samaritanen hadden een tempel in Samaria met eigen priesters en ze hielden zich aan de Thora. Hoe goed ze dit ook bedoeld hebben, de Joodse gemeenschap heeft deze groep nooit erkend. Integendeel men leefde later meer als kat en hond. Zelfs in de tijd van Jezus voelt men nog de grote spanningen tussen Joden en Samaritanen. Blijkbaar waren er ook nog Joden in het Noordelijke gebied van Israël. En deze Joden moeten zelfs tot een bepaald verband met elkaar gekomen zijn, want wat zien wij? Wij zien een groep naderen van tachtig pelgrims op weg naar de tempel van Jeruzalem. En deze mensen komen uit Sichem en Samaria en Silo, drie steden van het Noordrijk die alle drie in de loop van de geschiedenis een kernfunctie hebben gehad. Ergo: Er moet overleg geweest zijn tussen de Joden in deze drie steden. Sichem lag tussen de bergen Ebal en de Gerizim. Daar was na de uittocht een volksvergadering waar men de beroemde 'vloek- en zegenredes' uitgesproken heeft. Silo was de plaats waar het heiligdom – de tabernakel van de HEERE – in het midden van Efraïm aanvankelijk het centrum van het volk vertegenwoordigde. Toen Silo de gunst van de HEERE verloor heeft God gekozen voor een andere stam, Juda en een ander centrum, Jeruzalem. De HEERE koos in die tijd ook voor het huis van David als dynastie. Maar Silo had wel degelijk een centrumfunctie bekleed gedurende vele jaren, want het was pas in de tijd van Samuel – na tweehonderd jaar – dat het daar goed mis ging. Samaria is de plaats waar de koningen van het Noordrijk later gingen wonen.

Mizpa

Men is ontdaan door de rampen die het Zuiden hebben getroffen.

Nu Jeruzalem is verwoest en ook het Zuidrijk in ballingschap is gevoerd wil men vanuit het Noorden laten merken dat men ontdaan is door het leed en de rampen die het Zuidrijk hebben getroffen en dat men de HEERE zoekt. Ze zijn zichtbaar ontdaan. Het lijkt wel een rouwstoet. Jeremia 41:4,5 *Het gebeurde op de tweede dag, nadat hij Gedalia ter dood gebracht had – en niemand wist het nog – dat er mannen uit Sichem, uit Silo en uit Samaria aankwamen, tachtig man, met afgeschoren baard, gescheurde kleren, die hun lichaam gekerfd hadden, met in hun hand een graanoffer en wierook om in het huis van de HEERE te brengen.* Het is waar dat zij allerlei rouwgebruiken aan de dag legden die strikt genomen door de HEERE niet erg op prijs gesteld werden. In Leviticus 19:27 wordt nu juist een verbod gegeven op het scheren van de baard of het knippen van stukken uit de baard. Ook het kerven van tekens in het lichaam wordt niet als rouwgebruik verwelkomd. We hebben de neiging om er ditmaal geen vergrootglas bij te houden, maar kunnen toch niet nalaten onze verwondering uit te preken. Het valt ons mensen blijkbaar lichter om onszelf pijn te doen of ons uiterlijk voorkomen te

beschadigen of onze kleding te verknippen, dan gehoorzaam te zijn aan God. ‘Eigenwillige godsdienst’ noemden onze voorouders dit. Waarom doen we iets extra’s terwijl we vaak niet toekomen aan de dingen die we moeten doen. En dan gaat dit extra’s ook nog in tegen Gods richtlijnen. De HEERE zal ook wel vaak met grote verbazing naar de mens kijken. En dan hebben we het nog over gelovige mensen of wat daar voor doorgaat. Er zijn in onze tijd mensen die zich op Goede Vrijdag net als Christus laten kruisigen; iets wat totaal niet van hen gevraagd wordt. Zouden ze in het normale leven ook doen wat wel van hen gevraagd wordt? Toch houden we van die tachtig mensen op weg naar de tempel, het huis van God of wat daar nog van over is. Een geweldig initiatief. Eenheid van het volk zoeken in de eenheid van het geloof. Dit kunnen wij alleen maar toejuichen. Men is duidelijk op weg naar Jeruzalem of wat daar van over is. Maar de tempel is verbrand. 2 Koningen 25:9 Men weet heus wel dat de tempel verwoest is, maar wil toch als blijk van geloof en verering een offer brengen bij de tempel waar de HEERE tot voor kort woonde. Jeremia 41:5 *met in hun hand een graanoffer en wierook om in het huis van de HEERE te brengen.*

God had via Jeremia ook tot de mensen in het Noorden gesproken.

Het is niet alleen aandoenlijk maar ook enorm bemoedigend dat men blijkbaar de eenheid van het volk zoekt in het geloof. Mogelijk – hoewel het nergens gezegd wordt – zien we ook de doorwerking van de profetieën van Jeremia bij deze pelgrimstocht uit het Noorden. Jeremia kwam zelf ook uit het Noorden, hoewel de stam Benjamin ook wel tot Juda en Jeruzalem wordt gerekend. Jeremia was overigens geen Benjaminit, maar een Leviet. Hij woonde in de Levitenstad Anatoth in Benjamin. God had Zich via Jeremia niet alleen tot Juda en Jeruzalem gewend, maar in het boek Jeremia treffen we ook profetieën aan voor het Noorden. Vaak gaan de profetieën inderdaad over Israël en Juda, de oude benaming voor het Noord- en Zuidrijk, zoals in Jeremia 36. Ook wordt het einde van Jeruzalem en Juda vergeleken met het einde van Silo waar de HEERE eens woonde. Jeremia 26:6 Jeremia 31 wordt zelfs voor het grootste gedeelte ingeruimd voor profetieën van Gods liefde en van Gods beloften voor Efraïm en het Noorden. Maar niet alleen is er liefde van God voor de Noordelijke stammen, Gods liefde wordt ook beantwoord. Men roept elkaar op om naar de HEERE te gaan in Jeruzalem. Jeremia 31:1-6 *In die tijd, spreekt de HEERE, zal Ik al de geslachten van Israël tot een God zijn, en zij zullen Mij tot een volk zijn. Zo zegt de HEERE: Het volk dat aan het zwaard ontkomen was, heeft genade gevonden in de woestijn, toen Ik op weg ging om hem, Israël, tot rust te brengen. Van verre tijden af is de HEERE aan mij verschenen: Met eeuwige liefde heb Ik u liefgehad, daarom heb Ik u getrokken met goedertierenheid. Ik zal u weer bouwen en u zult gebouwd worden, maagd Israël. Opnieuw zult u zich tooien met uw tamboerijnen, opnieuw zult u uittrekken in een reidans van vrolijke mensen. Opnieuw zult u wijngaarden planten op de bergen van Samaria: de planters zullen planten en de vruchten genieten. Want er zal een dag zijn dat de wachters zullen roepen op het bergland van Efraïm: Sta op, laten wij opgaan naar Sion, naar de HEERE, onze God!* De pelgrims zijn feitelijk op weg naar Jeruzalem, maar – wanneer we letten op de ligging van Silo en Sichem en Samaria, heeft men vermoedelijk bewust gekozen voor deze route om Jeruzalem te benaderen langs de weg die ook Mizpa passeert.

Het gebeurde op de tweede dag, nadat hij Gedalia ter dood gebracht had, en niemand wist het nog

Men wilde blijkbaar – voordat men in Jeruzalem zou aankomen om God te eren – eerst langs Gedalia de nieuwe gouverneur van het Joodse land. Afgezien van wat het had kunnen opleveren aan vriendschap en herstel van verhoudingen in het diep gekwetste land, getuigde deze pelgrimstocht van een gezamenlijk verlangen van de Joodse gemeenschap in het Noorden naar verbondenheid met de mensen van het Zuiden. En dat werd faliekant om zeep geholpen door Ismaël die niet alleen Gedalia had vermoord de dag daarvoor, maar nog niet van plan was op te houden met zijn vreselijke misdaden.

De waterkelder van koning Asa staat symbool voor de haat die Ismaël wil zaaien.

Ismaël heeft de stoet gezien. Men zegt dat de rouwgebruiken in Israël met veel geluid gepaard gingen en dat de stoet – lang voordat men dicht bij de stad was – moet zijn gehoord. Ook – en deze informatie is wellicht nog nuttiger – blijkt Mizpa op een heuvel te liggen. Men ziet de mensen reeds van verre naderen. De sluwe Ismaël doet zich voor als bode van Gedalia en komt geheel in stijl met grote krokodillentranen naar beneden om de pelgrims te verwelkomen. Hij doet net alsof Gedalia nog leeft en er naar uitziet om de mensen uit het Noorden te ontmoeten. Jeremia 41:6 *Ismaël, de zoon van Nethanja, ging Mizpa uit, hun tegemoet, en ging al huilend zijn weg. Het gebeurde, zodra hij hen tegenkwam, dat hij tegen hen zei: Kom naar Gedalia, de zoon van Ahikam.* Men had het bericht van de dood van Gedalia blijkbaar tegen weten te houden. Niemand – behalve de mensen van Mizpa – wisten nog van niets. De groep pelgrims was nog niet in de stad aangekomen of ze werden vermoord. Jeremia 41:7 *Het gebeurde echter zodra zij in het midden van de stad gekomen waren, dat Ismaël, de zoon van Nethanja, hen afslachtte. Hij en de mannen die bij hem waren, wierpen hen midden in de put.* Die waterkelder, daar komen we straks nog op terug. Het enige wat iemand als Ismaël ervan kon weerhouden om mensen te vermoorden was zijn eigen voordeel. Tien van de tachtig mannen ontsnapten aan de moordpartij door te roepen dat ze voedsel hadden verborgen. Jeremia 10:8 *Er bevonden zich echter onder hen tien mannen die tegen Ismaël zeiden: Breng ons niet ter dood, want wij hebben verborgen voorraden in het veld: tarwe, gerst, olie en honing. Toen zag hij ervan af en bracht hen niet ter dood te midden van hun broeders.* Voedsel was blijkbaar schaars.

Wij hebben verborgen voorraden in het veld: tarwe, gerst, olie en honing.

Ismaël had niet – net als de andere manschappen – meegedaan met het binnenhalen van de oogst. Het sprak hem wel aan dat hij zonder er iets voor te hoeven doen toch zou kunnen beschikken over olie en tarwe en gerst en de grondstof voor wijn. Hij liet die tien man dus leven. Schokkender is de plaats waar Ismaël de lijken van de mannen ingooit. Het is in de cisterne, de grote waterput die aangelegd was door koning Asa. Koning Asa heeft die waterput aangelegd in de tijd toen hij in oorlog was met de koning van het Noordrijk, Baesa. 1 Koningen 15:22 *Toen liet koning Asa door heel Juda omroepen dat zij allemaal – niemand was vrijgesteld – de stenen van Rama en het bijbehorende hout, waarmee Baësa gebouwd had, moesten wegdragen. Koning Asa bouwde daar Geba in Benjamin mee, en Mizpa.* Het voelt alsof Ismaël een statement wil afgeven aan Israël. Door de lijken van de Noorderlingen nu juist in deze cisterne te dumpen, wilde hij oud zeer boven tafel halen, de tijd toen Juda en Israël – zoals de twee delen toen heetten – nog in oorlog waren. Jeremia 41:9 *De put nu,*

waarin Ismaël alle dode lichamen geworpen had van de mannen die hij aan de zijde van Gedalia doodgeslagen had, is dezelfde put die koning Asa had gemaakt vanwege Baësa, de koning van Israël. Ismaël, de zoon van Nethanja, vulde deze met de gesneuvelden. De pelgrimstoet leek een initiatief om de eenheid van het volk te zoeken in het geloof. Een herstel van de verhoudingen tussen Noord en Zuid schemerde aan de hemel. Maar deze droom werd wreed verstoord. De hatelijkheid druipt er vanaf als Ismaël de lijken van de Noordelingen in de lege waterput van koning Asa gooit. Een ding is zeer duidelijk. Deze nakomeling van David is enkel en alleen uit op wraak. Iets wat een glimp heeft van een positieve bedoeling schijnt er niet in door. Hij wil alles ruïneren wat op opbouw lijkt en elk positief initiatief bij de wortel afsnijden. Vervolgens begeeft hij zich met de rest van de bevolking van Mizpa in de richting van de Jordaan. Hij voert hen weg als gevangenen. Uit vrije wil waren ze niet meegegaan. Hij loopt met deze groep linea recta naar de Jordaan. Die wil hij met deze groep oversteken om vervolgens te verdwijnen in het land van Ammon. Jeremia 41:10 *Ismaël voerde heel het overblijfsel van het volk dat in Mizpa was, als gevangene weg, te weten de dochters van de koning en heel het volk dat in Mizpa was overgebleven, waarover Nebuzaradan, de bevelhebber van de lijfwacht, Gedalia, de zoon van Ahikam, had aangesteld. Ismaël, de zoon van Nethanja, voerde hen als gevangenen weg en ging op weg om naar de Ammonieten over te steken.* Als belangrijkste onderdeel van de groep worden de prinsessen genoemd. Zij waren vermoedelijk het meest kostbaar en begerenswaard. Maar ook Jeremia behoorde bij deze groep en Baruch, zoals wij later zullen zien.

Hij wilde met hen de Jordaan oversteken en naar Ammon gaan.

Johanen en zijn manschappen bevrijdden de inwoners van Mizpa uit handen van Ismaël.

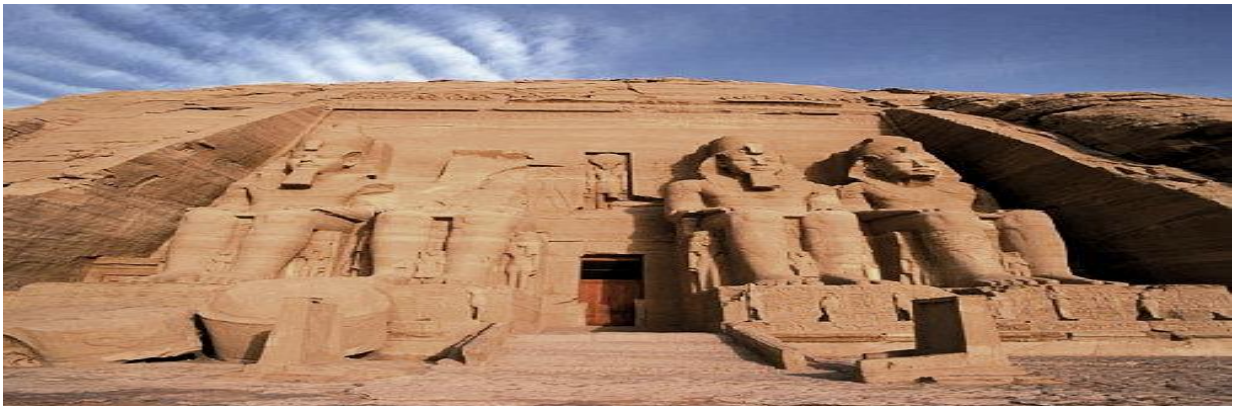
Het bericht van de moord op Gedalia verspreidde zich als een lopend vuurtje door het hele land. Het bereikte ook Johanen de bevelhebber van het leger, die Gedalia nog zo had gewaarschuwd voor Ismaël. We horen zijn reactie niet, maar we kunnen er van op aan dat er woorden klonken als: 'Had ik het niet gezegd?!' Wat we wel zien is dat de militairen hun verantwoordelijkheid nemen voor de groep die uit Mizpa door Ismaël naar Ammon werd gevoerd. Ze trekken hun overals uit – want ze waren bezig de oogst binnen te halen – en hun militaire tenues aan en gewapend met zwaard en pijl en boog draven ze in de richting van Gibeon, waar de groep zich zo ongeveer moet bevinden. Jeremia 40:11,12 *Toen Johanen, de zoon van Kareah, en alle bevelhebbers van de legers die bij hem waren, van al het kwaad hoorden dat Ismaël, de zoon van Nethanja, had gedaan, namen zij alle manschappen mee en gingen op weg om te strijden tegen Ismaël, de zoon van Nethanja. Zij troffen hem bij het grote water dat bij Gibeon is.* Ze haalden hem inderdaad in bij een grote vijver bij Gibeon. Du moment dat de bewoners van Mizpa hen in het vizier krijgen, begint de groep zich te bewegen in de richting van hun redders. Jeremia 41:13-14 *Het gebeurde nu, zodra heel het volk dat bij Ismaël was, Johanen, de zoon van Kareah en alle bevelhebbers van de legers die bij hem waren, zag, dat zij verblijd waren. Heel het volk dat Ismaël als gevangene uit Mizpa had weggevoerd, keerde zich om, ging terug en liep over naar Johanen, de zoon van Kareah.* Ismaël ontwaart rumoer, kijkt om en ziet een groep gewapende mannen aankomen en kiest het hazenpad in de richting van Ammon, samen met acht van de tien mannen die hem begeleidden. Jeremia 41:15 *Ismaël echter, de zoon van*

Nethanja, ontkwam met acht man aan Johanan, en hij ging naar de Ammonieten. Twee ervan waren misschien al dood, maar het kan ook zijn dat hij ze meegestuurd had met die tien man uit Samaria, Silo en Sichem die tarwe, gerst, olie en vruchtendrank verborgen hielden. Het komt niet tot een gevecht. Ismaël kiest het hazenpad en Johanan en zijn manschappen laten hem lopen. Het was hen blijkbaar vooral te doen om de bevrijding van de groep die gevangen meegevoerd werd. En dat is gelukt. We moeten het verantwoordelijkheidsgevoel van de militairen prijzen. Die Johanan is geen slechte kerel. Achteraf bleek hij Gedalia terecht gewaarschuwd te hebben voor Ismaël. Zijn oplossing mag dan als te rigoureuus weggewimpeld zijn – hij wilde Ismaël persoonlijk wel vermoorden – maar hij is door de feiten in het gelijk gesteld. Die Ismaël was een gevaarlijke gek. Johanan en zijn kornuiten hadden voor zichzelf kunnen kiezen. Een verongelikt mens is zomaar geboren. Zeker als alles ook nog precies zo gebeurt als hij had voorgezgd. Maar in plaats van te kiezen voor zichzelf, kozen de militairen ervoor om hun oude beroep weer op te pakken en in dienst te stellen van hun volksgenoten die gevaar liepen.

Op weg naar Egypte

Vanaf het moment dat Johanan hoorde van de moord op Gedalia, rijpte het plan in hem om met de groep naar Egypte te gaan. Dit past bij zijn inschatting van de situatie na de moord. Hij had zelf reeds – in het vorige hoofdstuk lezen we ervan – hardop gedacht dat hij er niet aan moest denken wat er zou gebeuren als Gedalia vermoord zou worden. Jeremia 40:15 Zijn gedachtegang laat zich redelijk volgen. Wanneer iemand zoals Ismaël Gedalia – de gouverneur – die door de koning van Babel is aangesteld – zou vermoorden zou het echt einde verhaal zijn. De koning van Babel zou vervolgens – dat was de gedachte – korte metten maken met iedereen die er nog van over was in het Joodse land. Dat moest dus koste wat het kost voorkomen worden. Nu het toch faliekant misgegaan was op dat punt, zat er volgens Johanan niets anders op dan de groep te ontzetten en met iedereen te vluchten naar Egypte. De groep was nog niet in de richting van hun bevrijders gevlucht – en Ismaël had nog niet zijn paard de sporen gegeven richting Ammon – of de hele groep maakt rechtsomkeert en wordt de tocht aangevangen in de richting van Egypte. Diezelfde dag legt men zo'n dertig km af. In plaats van tien/vijftien km boven Jeruzalem in Gibeon, bevindt men zich aan het eind van de dag twintig km ten zuiden van die stad bij Bethlehem. Jeremia 41:16,17 *Toen nam Johanan, de zoon van Kareah, met alle bevelhebbers van de legers die bij hem waren, heel het overblijfsel van het volk mee dat hij van Ismaël, de zoon van Nethanja, uit Mizpa had teruggebracht, nadat deze Gedalia, de zoon van Ahikam, had doodgeslagen – mannen, strijdbare mannen, vrouwen, kleine kinderen en hovelingen, die hij uit Gibeon had teruggebracht. Zij gingen op weg en verbleven in Geruth Chimham, dat bij Bethlehem ligt, om verder te trekken om in Egypte te komen.*

..... om verder te trekken om in Egypte te komen.

De reden – waarom ze naar Egypte wilden uitwijken – staat er ook bij. Jeremia 41:18 *weg van de Chaldeeën, want zij waren voor hen bevreesd, omdat Ismaël, de zoon van Nethanja, Gedalia, de zoon*

van Ahikam, had doodgeslagen, die de koning van Babel over het land had aangesteld. Hadden ze daar gelijk in? Het klinkt heel aannemelijk. U en ik hadden vermoedelijk een vergelijkbare conclusie getrokken. Het enige wat je er tegen in kunt brengen is dat Egypte helemaal niet goed lag bij de HEERE. Voor zover de HEERE het via de profeet Jeremia over Egypte had gehad was het in negatieve zin. De mensen die in de tijd van vóór en tijdens de belegering van Jeruzalem een veilig heenkomen zochten in Egypte, kregen van de HEERE op hun kop. God had er geen goed woord voor over. De legeraanvoerders hebben zich misschien afgevraagd of dit inmiddels veranderd was nu Jeruzalem was gevallen? Ze hadden Jeremia bij zich. Ze kunnen de HEERE raadplegen. Mogelijk doen ze dat ook. Misschien verweet die Johanan Gedalia wel dat hij dit niet gedaan had. Wat hij een ander kwalijk neemt, kan hij zelf doen: vragen wat de HEERE er van vindt. Aan de andere kant is hij bevestigd in het idee dat hij een situatie redelijk kan inschatten van te voren. Hij had dit allemaal al aan zien komen. Hij had Gedalia gewaarschuwd, maar die geloofde hem niet. Dat is hem nu fataal geworden. Johanan kan zo zelfverzekerd geworden zijn dat hij niet twijfelt aan zijn eigen inzichten. Dat blijft een reëel gevaar – als dat niet een te sterk woord is – voor alle mensen die met God leven. Op een gegeven moment krijg je het idee dat je het nu zelf ook wel weet. God lijkt in zo'n geval op de opvoeder die veel en vaak adviezen geeft, maar op een gegeven moment komt een mens los van thuis en staat hij of zij op eigen benen. 'Die loopt niet in zeven sloten tegelijk', wordt er over je gezegd. En dat gevoel heb jezelf ook. Maar toch is dit een grote vergissing als het om het geloof gaat en de opdracht om 'altijd te bidden'. Wij doen er als gelovigen goed aan om alles altijd aan de HEERE voor te leggen. Het kan maar zo dat er uitkomt wat je zelf ook al dacht. Nog al logisch, want je begeeft je al langere tijd op de weg van God. Maar, het kan ook zijn dat er een heel ander advies komt. Feit is dat je als gelovige God boven je erkent en wacht op Zijn antwoord.